

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 14/04-38

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 9. júna 2004 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho a zo sudcov Jána Auxta a Juraja Horvátha v konaní o sťažnosti T. Š., bytom B., zastúpenej advokátom JUDr. Ľ. F., B., ktorou namietala porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 119/99, za účasti Okresného súdu Bratislava IV, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo T. Š. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 119/99 p o r u š e n é b o l o .

2. Okresnému súdu Bratislava IV prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 119/99 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. T. Š. priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 15 000 Sk (slovom pätnásťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Bratislava IV povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Kancelárii Ústavného súdu Slovenskej republiky ukladá zaplatiť trovy právneho zastúpenia T. Š. v sume 14 018 Sk (slovom štrnásťtisícosemnásť slovenských korún) advokátovi JUDr. Ľ. F., B.

5. Okresný súd Bratislava IV je povinný uhradiť štátu trovy právneho zastúpenia v sume 14 018 Sk (slovom štrnásťtisícosemnásť slovenských korún) na účet Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky č. 7000060494/8180 v Štátnej pokladnici do jedného mesiaca od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. IV. ÚS 14/04 z 24. marca 2004 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť T. Š., bytom B. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava IV (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 119/99.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka podala 19. novembra 1999 okresnému súdu žalobu „o odstránenie vady v prívode tepelnej energie do radiátora v izbe môjho bytu“.

Sťažovateľka uviedla, že ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu nebolo vydané rozhodnutie vo veci samej. Z dôvodu prietáhov v konaní podala sťažovateľka 24. júna 2003 predsedníčke okresného súdu sťažnosť. Dňa 5. septembra 2003 opätovne podala sťažnosť okresnému súdu, pretože vo veci sa naďalej nekonalo. Túto sťažnosť adresovala Krajskému súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) a doplnila ju podaním z 30. septembra 2003. Krajský súd postúpil sťažnosť sťažovateľky okresnému súdu, ktorého podpredsedníčka v odpovedi na ňu zo 6. novembra 2003 ju označila za dôvodnú. Napriek tomu okresný súd v právnej veci sťažovateľky naďalej nekonal.

Sťažovateľka sa domáhala, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy rozhodol, že postupom okresného súdu bolo porušené jej základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, súčasne žiadala, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 119/99 konať bez zbytočných prietáhov a priznal jej primerané finančné zadost'učinenie v sume 80 000 Sk a úhradu trov konania.

Predsedníčka okresného súdu sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadrila k sťažnosti podaním sp. zn. Spr. 3194/04 doručeným ústavnému súdu 5. mája 2004, v ktorom sa okrem iného uvádza:

„Navrhovateľka na Okresný súd Bratislava IV dňa 19. 11. 1999 podala návrh, ktorým sa domáhala, aby súd odporcovi - Stavebnému bytovému družstvu Bratislava IV uložil povinnosť bezodkladne učiniť nápravu radiátora v byte tak, aby bol plne funkčný. V prípade, že odporca túto povinnosť neodkladne nie je schopný učiniť je povinný za vykurovaciu sezónu r. 1999/2000 znížiť účet za dodávku spotreby tepelnej energie za vykurovanie o ¼ z celkovej sumy účtovanej za teplo. Odporca je povinný za vykurovaciu

sezónu 1996/97 a vykurovaciu sezónu 1997/98, sezónu 1998/99 vrátiť zo zaplatených súm za dodávku tepla po $\frac{1}{4}$ s úrokom omeškania až do zaplatenia.

Od podania návrhu je prieťah v konaní do 1. 3. 2002, kedy sudca urobil prvý úkon v spise a to vyzval navrhovateľku na zaplatenie súdneho poplatku za návrh v sume 500 Sk. Výzva súdu bola navrhovateľke doručená dňa 18. 3. 2002. Súdny poplatok navrhovateľka zaplatila dňa 2. 4. 2002.

Úkonom zo dňa 14. 1. 2003 bol určený termín pojednávania na deň 5. 2. 2003, ktoré pojednávanie bolo odročené pre neúčast' odporcu na deň 2. 4. 2003.

Pojednávanie dňa 2. 4. 2003 bolo odročené pre neúčast' navrhovateľky na deň 30. 4. 2003, ktoré bolo odročené opäť pre neúčast' navrhovateľky na deň 11. 6. 2003.

Navrhovateľka písomným podaním doručeným na súd dňa 2. 6. 2003 žiadala o odročenie pojednávania určeného na deň 11. 6. 2003 z dôvodu svojej práceneschopnosti a písomným podaním doručeným súdu dňa 9. 6. 2003 žiadala o rozšírenie návrhu na strane odporcu a špecifikovala nový petit návrhu.

Pojednávanie dňa 11. 6. 2003 bolo pre neúčast' navrhovateľky odročené na deň 17. 9. 2003, ktoré bolo odročené pre práceneschopnosť sudcu.

Ako vyplýva z uvedenej faktografie jednotlivých úkonov možno konštatovať prieťahy v konaní, ktoré boli spôsobené zo strany súdu aj zo strany navrhovateľky. Zo strany súdu boli spôsobené prieťahy v konaní z príčin subjektívnych, ale najmä z objektívnych zapríčinené vysokým nápadom vecí, častou práceneschopnosťou zákonného sudcu. Je potrebné konštatovať, že plynulosť konania je negatívne ovplyvnená i nezrejmými, neúplnými vadnými písomnými podaniami navrhovateľky, v ktorých nie je jednoznačné čoho sa domáha.

Vzhľadom k tomu, že zákonný sudca od 1. 9. 2003 je práceneschopný a v mesiaci január 2004 oznámil vedeniu súdu ďalšie pretrvávajúce práceneschopnosti bolo prijaté opatrenie s účinnosťou od 1. 2. 2004, v rámci ktorého bolo oddelenie 11 C prerozdelené medzi ostatných sudcov pôsobiacich na občianskoprávnom úseku. Označená právna vec bola pridelená podľa dodatku rozvrhu práce novému zákonnému sudcovi, ktorý uznesením zo dňa 5. 2. 2004 vyzval navrhovateľku na doplnenie návrhu podľa § 42 ods. 3, § 43 ods. 1 a § 79 O. s. p. Výzva súdu právnenému zástupcovi navrhovateľky bola doručená

dňa 16. 2. 2004. Navrhovateľka na základe výzvy súdu návrh doplnila písomným podaním na súd dňa 26. 2. 2004 s priloženými listinnými dôkazmi.

Vzhľadom k dôvodom, ktoré sme vyššie uviedli a s prihliadnutím na skutočnosť, že na tunajšom súde už niekoľko rokov najmä v predchádzajúcom období pretrvával nedostatok sudcov, vysoká fluktuácia, práceneschopnosť, čo sa negatívne prehlbilo do miery, ktorá priamo ovplyvňuje dĺžku konania, resp. časové úseky medzi jednotlivými úkonmi sudcov, preto vzniklé prieťahy nemožno kvalifikovať ako zbytočný prieťah v konaní.

S poukazom na vyššie uvedené navrhujeme Ústavnému súdu Slovenskej republiky, aby ústavnú sťažnosť navrhovateľky vo vzťahu k Okresnému súdu Bratislava IV ako nedôvodnú zamietol.“

Podaním doručeným ústavnému súdu 21. mája 2004 sa právny zástupca sťažovateľky vyjadril k stanovisku predsedníčky okresného súdu takto:

«K možným prieťahom spôsobeným sťažovateľkou sa sťažovateľka vyjadrila v jej doplnení sťažnosti z 20. februára 2004, presnejšie v bode I na tretej strane doplnenia. Sťažovateľka opäť zdôrazňuje, že jej neúčast' na pojednávaniach bola (i) odôvodnená, (ii) riadne ospravedlnená a (iii) v súhrne predstavovala dva mesiace, čiže v porovnaní a najmä vo vzťahu k prieťahom spôsobeným okresným súdom bola v podstate zanedbateľná. Sťažovateľka je preto presvedčená, že prieťahy v konaní vedenom na okresnom súde pod sp. zn. 11 C 119/99 nespôsobila.

Porušovateľ vo vyjadrení ďalej uvádza, že „je potrebné konštatovať, že plynulosť konania je negatívne ovplyvnená i nezrejmyimi, neúplnými vadnými písomnými podaniami navrhovateľky, v ktorých nie je jednoznačné čoho sa domáha“.

V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že konanie vedené na okresnom súde pod sp. zn. 11 C 119/99 sa začalo na návrh sťažovateľky, ktorý bol okresnému súdu doručený 19. novembra 1999. Sťažovateľka bola vyzvaná na doplnenie návrhu až uznesením z 5. februára 2004, čiže po 4 rokoch a troch mesiacoch od začatia konania a po siedmich mesiacoch od podania sťažnosti predsedovi súdu na prieťahy v konaní. Sťažovateľka je presvedčená, že jej pôvodný návrh nebol natoľko nejasný, aby okresný súd viac než štyri roky skúmal jeho obsah za účelom formulácie výzvy na jeho doplnenie. Sťažovateľka preto

nevidí žiaden súvis medzi priet'ahmi v konaní a prípadnou „nejasnosťou jej pôvodného návrhu“.»

Prehľad úkonov okresného súdu ním vykonaných v posudzovanom konaní, uvedený v písomnom vyjadrení predsedu okresného súdu, sa zhoduje s tým, čo vyplýva zo zistení ústavného súdu. Pri posúdení, či došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, však ústavný súd prihliadol na celý obsah predloženého spisu a bral do úvahy všetky okolnosti, ktoré z neho vyplývali.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov...“.

Sťažovateľka zároveň namietala aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého „Každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom...“.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou

„Odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov“ (napr. IV. ÚS 59/03), pričom „tento účel možno dosiahnuť zásadne až právoplatným rozhodnutím. Nepostačuje, že štátny orgán vo veci koná“ (II. ÚS 57/02, I. ÚS 76/03). K vytvoreniu „stavu právnej istoty preto dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu“ (napr. III. ÚS 127/03).

Preto je základnou povinnosťou súdu a sudcu zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého akonáhle sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3).

1. Predmetom posudzovaného konania pred okresným súdom je nárok sťažovateľky na plnenie, a to „*odstránenie vady v prívode tepelnej energie do radiátora*“ v jej byte, resp. alternatívne nárok na vrátenie alikvotnej čiastky ako zľavy z celkovej sumy,

ktorá jej bola účtovaná za teplo v rokoch 1996-1999. Podaniami sťažovateľky z 1. apríla 2003, 7. apríla 2003 a 9. júna 2003 bol žalobný návrh rozšírený o ďalšieho žalovaného, zároveň bol upravený a rozšírený petit žalobného návrhu o zaplatenie preplatku za úhrady spojené s užívaním bytu. Ústavný súd zo skutočností uvádzaných okresným súdom ani z obsahu spisu nezistil takú okolnosť, ktorá by odôvodňovala záver o takej právnej alebo faktickej zložitosti posudzovanej veci, ktorá by mohla negatívne ovplyvniť jej doterajší priebeh, no najmä doterajšiu dĺžku konania.

2. Ďalším kritériom, použitím ktorého ústavný súd zisťoval, či v konaní pred označeným porušovateľom práva došlo k zbytočným prieťahom, bolo správanie sťažovateľky ako účastníčky súdneho konania. V danom prípade ide o spor, v ktorom je každý účastník povinný postupovať podľa § 6 a § 120 ods. 1 OSP a vyvíjať všetko úsilie na súčinnosť so súdom tak, aby súd mohol o uplatnenej ochrane rozhodnúť v súlade so zákonom.

Z obsahu spisu okresného súdu, ako aj z vyjadrenia predsedníčky okresného súdu ústavný súd zistil, že sťažovateľka sa zo štyroch nariadených pojednávanií osobne zúčastnila iba jedného, ďalších troch pojednávanií 2. apríla 2003, 30. apríla 2003 a 11. júna 2003 sa nezúčastnila a žiadala o ich odročenie. Je nutné poznamenať, že jej neúčast' na týchto pojednávaniach bola vždy odôvodnená a riadne ospravedlnená. Aj v prípade, že by ústavný súd pripustil, že k určitým prieťahom v konaní došlo tiež v dôsledku neúčasti sťažovateľky na označených pojednávaniach, musí zároveň konštatovať, že pri zohľadnení celkovej doterajšej dĺžky konania predstavujú tieto prieťahy výrazný nepomer voči prieťahom zapríčineným nečinnosťou okresného súdu.

Ústavný súd ďalej zistil, že sťažovateľka viackrát upravovala, upresňovala, aktualizovala a rozširovala pôvodný žalobný návrh z 19. novembra 1999, a to podaniami z 1. apríla 2003, 7. apríla 2003 a 9. júna 2003 a naposledy podaním doručeným okresnému súdu 26. februára 2004.

V súvislosti s procesnými úkonmi účastníkov konania ústavný súd už vyslovil, že využitie možností daných sťažovateľovi Občianskym súdnym poriadkom na uplatňovanie a presadzovanie jeho práva v občianskom súdnom konaní spôsobuje síce predĺženie konania, ale nemožno ho kvalifikovať ako postup súdu, ktorého dôsledkom sú zbytočné prietahy (napr. I. ÚS 81/03, II. ÚS 31/01). Zároveň dĺžku konania, ktorá je dôsledkom úkonov jeho účastníkov alebo ich nečinnosti, nemožno považovať za dôvod na vyslovenie zbytočných prietahov (napr. I. ÚS 81/03, II. ÚS 41/00).

V nadväznosti na uvedené ústavný súd pri hodnotení postupu sťažovateľky zobral do úvahy, že ako účastníčka súdneho konania má síce právo na tie procesné úkony, ktoré v jeho priebehu urobila (t. j. viacnásobné modifikácie žalobného nároku, rozšírenie okruhu žalovaných), avšak vzhľadom na ich povahu, intenzitu a dobu ich uplatňovania dospel k záveru, že tieto procesné úkony mali dopad na doterajší priebeh konania, a nie v zanedbateľnej miere mohli ovplyvniť postup okresného súdu pri rozhodovaní vo veci samej (m. m. II. ÚS 235/02). Navyše, ústavný súd vychádzajúc z obsahu preskúmaného spisu konštatuje, že je možné prisvedčiť aj názoru predsedníčky okresného súdu v tom, *„že plynulosť konania je negatívne ovplyvnená i nezrejmyými, neúplnými vadnými písomnými podaniami navrhovateľky, v ktorých nie je jednoznačné čoho sa domáha“*. Ústavný súd sa s týmto názorom do značnej miery zhoduje, aj napriek tomu, že sťažovateľka bola vyzvaná na doplnenie návrhu až uznesením z 5. februára 2004, čiže po 4 rokoch a troch mesiacoch od začatia konania (na čo poukázal jej právny zástupca vo vyjadrení k stanovisku okresného súdu).

V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na svoju doterajšiu judikatúru, podľa ktorej „požiadavka na konanie bez zbytočných prietahov v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy môže mať svoju plnú relevanciu len pri takom návrhu na začatie konania, ktorý spĺňa všetky predpísané obsahové formálne náležitosti (napr. I. ÚS 41/02, I. ÚS 1/04).

Vychádzajúc z uvedeného, ako aj zo základnej charakteristiky sporového konania ústavný súd zistil, že aj samotná sťažovateľka čiastočne prispela k predĺženiu celkovej doby konania.

3. Pokiaľ ide o postup okresného súdu v posudzovanom konaní, prihliadal ústavný súd na ustanovenie § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Ústavný súd konštatoval, že v konaní o žalobe sťažovateľky od jej podania okresnému súdu do rozhodnutia ústavného súdu uplynulo viac ako 4 a pol roka. Ku dňu rozhodovania ústavného súdu o veci je stav konania taký, že podaním sťažovateľky doručeným okresnému súdu 26. februára 2004 bol žalobný návrh z 19. novembra 1999 opravený a doplnený v intenciách uznesenia okresného súdu sp. zn. 11 C 119/99 z 5. februára 2004.

Ústavný súd zistil, že okresný súd vo veci urobil prvý úkon 1. marca 2002 (po viac ako 2 rokoch), keď vypracoval výzvu pre sťažovateľku na zaplatenie súdneho poplatku. Žiadosťou sťažovateľky z 19. novembra 1999 o oslobodenie od súdnych poplatkov sa vôbec nezaoberal.

Z predloženého spisového materiálu vyplýva, že okresný súd v posudzovanom konaní bol v niektorých obdobiach úplne nečinný bez toho, že by mu v jeho ďalšom postupe bránila zákonná prekážka. Išlo o nasledujúce časové obdobia:

- od 19. novembra 1999, keď bola okresnému súdu doručená žaloba sťažovateľky, do 1. marca 2002, keď okresný súd vyzýval sťažovateľku po takmer viac ako 2 a štvrt' roku na zaplatenie súdneho poplatku, a to aj napriek tomu, že pripojila k žalobnému návrhu žiadosť o oslobodenie od súdnych poplatkov (t. j. 27 mesiacov),

- od 2. apríla 2002, keď bol zaplatený súdny poplatok, do 14. januára 2003, zákonný sudca nariadil termín pojednávania (t. j. viac ako 9 mesiacov),

- od 11. júna 2003, keď okresný súd odročil pojednávanie nariadené na tento deň, do 5. februára 2004, keď okresný súd uznesením sp. zn. 11 C 119/99 vyzval sťažovateľku na opravu a doplnenie žalobného návrhu (t. j. viac ako 7 mesiacov).

Uvedené obdobia nečinnosti v trvaní spolu vyše 43 mesiacov (t. j. 3 roky a 7 mesiacov) preto ústavný súd kvalifikoval ako priet'ahy, ktoré boli spôsobené postupom, resp. nečinnosťou okresného súdu.

Okresný súd vo svojom vyjadrení z 26. apríla 2004 uvádza, že priet'ahy v konaní zo strany okresného súdu boli spôsobené najmä z objektívnych príčin zapríčinených vysokým nápadom vecí, častou práceneschopnosťou sudcu, vysokou fluktuáciou sudcov. Takúto obranu okresného súdu ústavný súd v súlade so svojou ustálenou judikatúrou nemôže akceptovať. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu v súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania čl. 6 ods. 1 dohovoru nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadala o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priet'ahy v súdnom konaní (napr. III. ÚS 10/02, I. ÚS 15/02, II. ÚS 58/02, III. ÚS 111/02).

Vychádzajúc z uvedeného dospel ústavný súd k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní, ktoré je na ňom vedené pod sp. zn. 11 C 119/99, došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva s'ťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných priet'ahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza s'ťažovateľka domáhajúca sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy „Ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadostučinenie“.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde „Ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadostučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha“. Z ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde vyplýva, že primerané finančné zadostučinenie má povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch. Podľa ods. 5 citovaného zákonného ustanovenia ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadostučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala aj o priznanie primeraného finančného zadostučinenia vo výške 80 000 Sk, ktoré zdôvodnila tým, že v dôsledku nesprávneho a protiústavného postupu okresného súdu je neprimerane dlhý čas vystavená právnej neistote. Právny zástupca ďalej v sťažnosti poznamenáva: *«Predmet konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 11 C 119/99 priamo súvisí s podmienkami (v zime doslovne životnými) jej bývania, ktoré berúc do úvahy jej zdravotný stav, majú pre bežný život sťažovateľky rozhodný vplyv. Treba totiž poukázať na skutočnosť, že sťažovateľka je invalidným dôchodcom snažiacim sa v označenom konaní pred okresným súdom domôcť sa svojho, expresívne vyjadrené, práva na „ľudsky znesiteľné bývanie“.»*

Podľa ústavného súdu je významnou súčasťou zadostučinenia sťažovateľky už samotné deklarovanie porušenia jej práv, ako aj príkaz ústavného súdu okresnému súdu, aby vo veci ďalej konal bez zbytočných prieťahov.

Ústavný súd však nepovažoval v tomto prípade výrok o porušení základného práva sťažovateľky a výrok, ktorý prikázal okresnému súdu v predmetnej veci konať bez zbytočných prietáhov, za dostatočnú ochranu jej základného práva.

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, ktoré je peňažnou protihodnotou utrpenej nemajetkovej ujmy (napr. I. ÚS 15/02, IV. ÚS 84/02).

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na celkovú dĺžku konania okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 119/99, berúc do úvahy konkrétne okolnosti prípadu, najmä povahu veci, a tiež s prihliadnutím na to, že sťažovateľka prispela k sťaženiu plynulého postupu a k predĺženiu celkovej doby prerokovania predmetnej veci v miere, ktorú nemožno označiť ako zanedbateľnú (pozri čl. II bod 2 tohto nálezu), ústavný súd považoval priznanie sumy 15 000 Sk za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. Ľ. F., uplatnených v podaní doručenom ústavnému súdu 25. februára 2004. Úhradu priznal za tri úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, doplnenie sťažnosti a vyjadrenie k stanovisku okresného súdu) v súlade s § 1 ods. 3, § 13 ods. 8, § 16 ods. 1 písm. a) a c) a § 25 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška“). Ústavný súd pri priznaní trov konania vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2003, ktorá bola

13 602 Sk. Úhrada bola priznaná v celkovej výške 14 018 Sk za 3 úkony po 4 534 Sk a 3 x 136 Sk režijný paušál (§ 19 vyhlášky).

Úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou tohto rozhodnutia“ rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. júna 2004